

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне

Радикалне Странке у Шибенику.

Одговорни уредник: Шпиро Ђакић.

Телефон број 60.

Штампа: Нова Штампарија - Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, субота 9. јуна 1923.

Број 93.

Najsvetija dužnost.

«Prva je i najsvetija dužnost svakoga člana našega naroda, da očuvamo našu narodnu državu od neprijatelja i protivnika... da svi građani naše Kraljevine plaćaju porez prema svojoj sposobnostima...»

Iz programa vlade g. N. P. Pašića.

Prvim danom preuzimanja državnih poslova svoje ruke radikalna vlada pokazala je čvrstu ruku i odluku da radi. A da bi njen rad bio uspješan, bio koristan i plodonosan po narod i po državu, to ona poručuje svim građanima, svim stanovnicima naše Kraljevine, da čuvamo ovu našu vjenu natopljenu državu od neprijatelja i protivnika.

Sa svih strana, sa juga kao i sa sjevera, zapada i sa istoka, naša država opkoljena je neprijateljima. I svi naši neprijatelji su polja, ubačuju ugarak u našu državu. Neki se prenemaju čine na oko mirni, ali za to popuštaju neodgovornim društvima i ustanovama, da nas na granicama uznemiruju dok ih u svojim državama održavaju, da se spremaju za izvjesni čas. Ali i nemamo samo neprijatelja spolja, izvan granica naše države, već ih imamo i u našoj kući oni ne biraju sredstva da se bacaju blatom na državu, vladu i vlasti. Oni neće da se pomire i sudbinom da su građani naše Kraljevine, te se imaju pokoravati svim njenim zakonima, kao i ostali građani. Oni traže neka zasebna prava za se, za svoj nacionalitet. I dok naše vlasti poštuju njihova prava, prava narodnostnih manjina, dotle oni izbjegavaju poštivanje naših državnih ustanova i zakona. I oni imaju društva ustanova, u našoj državi, koja nisu u skladu sa našim državnim interesima i stoje u vezi sa drugim društvima izvan naše države. Previše su im uzjgurnili.

Neprijatelje s polja suzbijamo diplomatskim putem i jakim vojničkim mišićima na granicama. Na srcu neprijateljskih država nijesmo u stanju da ih uništimo. A kada se pojave u blizini, imamo vojske i snage državljana, da ih potisnu, a ako zatreba i smrvi. Svi oni, kako god se zvali, makedonstvujući, fašisti, probugeni Mađari itd. ad vide pred sobom našega vojnika, kad spaze njakacu, ustuknu i leden ih znoj obije.

I dok ima načina i sredstava da se suzbije spriječiti djelovanje naših neprijatelja, dotle ide mnogo teže sa našim protivnicima, protivnicima naše države, našeg narodnog i državnog jedinstva. Govori se, da su neprijatelji jedno, a protivnici drugo, da su neprijatelji opasni, a protivnici bez opasni. Dok bi to mišljenje bilo shvatljivo i opravdano, i dok je tako istinu u drugim državama, kod nas je posve obratno. Naši protivnici ne razlikuju se od naših neprijatelja. Jedne druge vodi ista misao: slabljenje naše državne discipline, slabljenje narodne snage, pa eventualno komadanje naše države. Radi toga naši protivnici nijesu manje opasni po državu od naših neprijatelja. Ili još bolje: naši su protivnici opasniji po državu i narod od samih naših neprijatelja. Radi toga s protivnicima naše države ne može se i nesmilje se postupati kao što se to postupalo do sada. Na njihov rad treba obje paziti, njihov pokret treba na vrijeme guti. Možda će to kasnije zahtijevati i većih žrtava više truda.

Naši protivnici smatraju se državom u državi, to ne valja i nesmilje da bude. Oni imaju i

svoga »predsjednika« i svoje »zastupstvo«, pa čak i svoju »vladu«. Dosađajna mlitavost vlasti toliko im je podigla krila, da se smatraju suverenim gospodarima u jednom dijelu države. Narod kad sve to vidi i čuje, pa k tome kad se sve to dogagla pred očima i pred nosom vladinih organa i da sve to prolazi nekažnjivo, nezna što da misli, koju vlast da poštuje i čijim naredbama da se pokorava. Ovu igru trebalo bi dokrajčiti. Više je vrijeme. Nesmilje se dozvoliti da se narod zavagaja i dalje...

Druga jedna sveta dužnost jest, da svaki građanin plaća porez prema svojim sposobnostima. To je pravo i pošteno. Svi mi uživamo blagodati države, radi toga treba da svi i doprinosimo u korist države, svaki prema svojoj mogućnosti. I kad svi građani budu vršili jednako svoje dužnosti prema državi i narodu, kao što uživaju i jednaka prava, tada će naša država procvatiti, naše prilike se urediti tako, da će Kraljevina SHS. biti jedna od najbogatijih i najboljih država u cijeloj Srednjoj Evropi, a prva na Balkanu.

Čuvati, pomagati i raditi za državu to je program Narodne Radikalne Stranke, koji mora da postane programom cijeloga našega naroda.

Nezgodne stvari.

Pod tim naslovom donosi »Samouprava« članak, u kojem se danas mnogo raspravlja i piše, kao odgovor na Radićev članak u jednom londonskom listu o srpsko-hrvatskim odnosima.

»Da li je hrvatski narod, na posljednjim izborima, pokazao »želju za nezavisnost Hrvatske«, ili nešto sa svim drugo, što se pouzdano daje izvesti iz agitacije, kojom je H. R. Seljačka Stranka pozivana na glasanje od strane agitatora te stranke, o tome, nama bar, koji tu agitaciju poznajemo, nije potrebno govoriti. U svakom slučaju, takva želja, ako bi odista postojala, predstavljala bi već ostvarenu želju, jer hrvatski narod, u državi Srba, Hrvata i Slovenaca, već ima svoju, hrvatsku, nezavisnu državu. Ta je država postala, pre svega po deklaraciji akreditovanih predstavnika hrvatskog i slovenačkog naroda od 1. decembra 1918. godine, pa onda, i po ugovoru o miru koji je, od pomenute deklaracije, načinio međunarodni akt prvostepene važnosti.

Kada su se razvijali ti dogadjaji, iz kojih je nikao međunarodni, državno-pravni položaj naše države ni g. Radić, niti ikoja druga politička grupa u Hrvatskoj, nisu osporili kompetentnost tvorca deklaracije od 1. decembra 1918. I to je sa svim razumljivo. I g. Radić, i političari koji su danas s njime, i mase prostog i neobavještenog hrvatskog naroda, koje danas idu s njime — do svršetka rata, borili su se, uz centralne sile, protivu Antante, i po tome, morali bi primiti posljedice ratnoga poraza. Oni su dakle, mirno čitali kako su tadašnji izabranici hrvatskoga naroda, stvaranjem zajedničke Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, spasili hrvatski narod od svega toga...

Danas, g. Radić i njegovi drugovi, osporavaju tu kompetenciju tvorca deklaracije od 1. decembra 1918. godine, tvrdeći kako su oni, g. Radić i njegovi drugovi, pravi predstavnici hrvatskoga naroda. To, naravno, sa istim pravom mogu reći i oni, koji dođu poslije njih. Samo to, na svaki način, ne može, tako lako, promijeniti državno-pravni položaj Kraljevine Srba, Hr-

vata i Slovenaca, kako to zamišlja g. Radić sa svojim drugovima, jer je taj položaj sankcionisan svečanim međunarodnim ugovorom, koji će imati odlučnih branilaca...

G. Radić, uz to, pokazuje prilično deplisanu pretencioznost kad ostalim pokrajinama »ostavlja da plebiscitom odluče hoće li ostati u centralističkom sastavu sa Srbijom ili ući u federaciju sa Hrvatskom«. On, kao sadašnji predstavnik većega dijela hrvatskoga naroda, apsolutno je nepozvan da brine tu brigu. Što se tiče »miroljubivosti«, »neutralnosti« i »republikanizma«, hrvatskoga naroda, moramo reći, naslanjajući se na istorijske dogadjaje, da, ni g. Radić, ni njegovi sadašnji drugovi, pa ni mase hrvatskoga naroda koje njih sada biraju — nisu pokazivali ni »miroljubivost« ni »neutralnost«, ni »republikanizam« sve do sloma austro-ugarske monarhije. Na protiv, i g. Radić, i ogromna većina njegovih današnjih drugova, ropски su služili »previšnjem« habzburškom domu, a ova ista, današnja glasačka vojska davala je i krv i znoj svoj u službi tome domu, i borila se protiv nas!

Mi, naravno, to ne pripisujemo u smrtni grijeh svojoj hrvatskoj braći, jer su oni, od davnih vremena, udaljeni budući od glavne narodne mase, morali birati sebi za glavare tuglinske kraljeve, to jest primati vladavinu tuglinaca, da bi održali svoju egzistenciju. Mi, Srbi, naprotiv, nikad nismo primali tuglinskih vladalaca, i voljeli smo prije propasti, nego primiti tugje gospodarstvo. Mi, dakle, praštamo od sveg srca, svojoj hrvatskoj braći, političke pogreške koje su činili po istorijskoj nevolji. Ali im ne možemo oprostiti, niti primiti ih za sebe, ni njihovu separatističku nezavisnost, ni neutralstvo, ni miroljubivost, jer su sve to prazne političke maštarije, koje teraju vodu na vodenicu vekovnih i zajedničkih neprijatelja cjelokupnog našeg naroda. Protiv toga, mi se moramo boriti, i u ime svojih vlastitih, i u ime hrvatskih i slovenačkih interesa...

G. Radić, sa mnogo nadmenosti i poze, govori o »primitivnim idejama« srbijanskih političara Pašića i Davidovića. To nije prva i jedina nekorektnost g. Radića, pa, vjerovatno, neće biti ni posljednja. Ali ćemo za to pred licem svega svijeta, reći g. Radiću: da su ti »primitivni« političari pokazali neizmjerljivo mnogo više političke zrelosti, suvremenosti i političke pronicljivosti, nego svi političari Beča i Pešte, te da g. Radiću ni malo nije potrebno da ulazi u smiješne poze učitelja tih političara.

Strahovito su neistinite tvrdnje g. Radića o centralizmu i militarizmu Srba, i o potrebi da se nagna beogradska vlada da respektuje ravnopravnost i slobodu drugih. Samo prisustvo šestorice Nijemaca u parlamentu, njihovo korektno držanje prema viadi, sam izbor g. Radića i njegovih drugova, jasna su i nesumnjiva svjedočanstva o tome, da ne postoji potreba da se beogradska vlada, ma od koga podučava, da poštuje slobodu drugih.

Sam Ustav zemaljski, stvoren uz saradnju političara sa »primitivnim pogledima«. Ustav koji ne zna za plemenske i vjerske razlike, nego za državljane sa jednakim pravima i dužnostima za sve, — nesumnjiv je dokaz o potpunosti moderne koncepciji države od strane tih »primitivnih političara«. Što se tiče srpskoga »militarizma«, vjerujemo da je on neprijatan pobornicima »mirotvorne« i »čovječanske« republike. Ali se taj militarizam zasniva na zdravoj svijesti naroda koji je krvlju i znojem svojim

stvorio svoju državu, i koji je gotov uvijek, krvlju i znojem svojim, i braniti tu državu. Hrvati, su do sada, davali svoju krv i svoju znoj, tugijskom gospodaru, i teško da poznaju svu dubinu izreke: Dulce et decorum est pro patria mori. — Slatko je i divno umrijeti za otadžbinu. Ali će ih srpska braća naučiti toj slasti, radi zajedničkoga im dobra. To je naša nada, i naše uzdanje. Bez te nauke, nema ni života ni opstanka narodima.

Za divno je čudo kako g. Radiću i njegovim prijateljima ogavan, najamnički militarizam njihovih buljebičkih prijatelja ni malo ne smeta, da svoje simpatije okreću na tu stranu, dok ih otkazuju srpskom militarizmu, koji je izraz prave narodne svijesti o potrebi da brani svoj život i opstank!!!...

Ministar finansija o dinaru.

Ministar finansija dr. Stojadinović izjavio je novinanima slijedeće o momentanoj situaciji valute: Skakanje dinara nije forsirano od ministarstva finansija. Tečajevi nisu fiktivni već normalna posljedica stabilne ekonomske privrede i financijske politike. Niti jedan švicarski frank iz zajma Hipotekarne banke nije prodan. Narodna banka po uputi ministarstva finansija obavlja intervencije na burzi u cilju zadržanja nagloga porasta dinara i izbjegavanja pertubacija. Eventualna špekulacija na žetvu je moguća, zato je oprez potreban. Potpuni rezultat deflacione politike bit će u vidiku kada cijene robe u tuzemstvu padnu, Blairovih daljnjih 10 milijuna dolara je osigurano, te se vode pregovori o načinu emisije i efektuiranja. Čeka se naime odgovor Blairove grupe na odnosne predloge ministarstva finansija.

Што је с Просветиним конвиктом?

Пред три—четири мјесеца одржан је у Шибенику састанак, на којем се расправљало о просветним приликама сјеверне Далмације и о отвору Просветина конвикта за ђаке учитељске школе у Шибенику. На састанку је та идеја била симпатично прихваћена и одмах се имало започети с радом. Послије тога у нашег листа било је пар пута о овоме говору. И речни да је на овоме и остало. Даље од овога састанка није се пошло, више од нашега писања није учињено. До сада требало је већ нешто учинити и пазвати једну ширу скупштину, цијеле сјеверне Далмације, и започети с остваривањем тога важнога питања. Само ако се повољно ријеши ово питање, ако успије основати у Шибенику Просветин конвикт за ђаке учитељске школе, може бити говора о ријешавању просветног питања у нашим селима сјеверне Далмације. Данас у својој држави, у слободи, ми се налазимо у лошијим просветним приликама него што је то било прије рата. Прије је Српска Зора подупирала више српских ђака и омогућила им да уче и сврше учитељску школу, и тако смо долазили до учитеља, који су ишли, радо ишли, у наша села и ту вршили своју дужност. Неки су од тих учитеља помрли, неки пошли у пензију а неки у градове, тако да се је њихов број више него за половину умањно, а према тому се и преко двије трећине школа затворило. Да се овом алу доскоки, покренута је лијепа идеја, да се овдје, гдје постоји учитељска школа, отвори Просветин конвикт, у који би се примали наши сиромашни а талентирани ђаци, спремао учитељски кадер и на тај начин стварали наши просветни радници. Сами треба да преуземо, да себи помогнемо, а да не исцукнемо све само од државе.

Молимо све пријатеље нашега села и народне просвјете да се позабаве овим питањем, да га расправе и да за њ заинтересују и друге, а стуци нашега листа отворени су им за њихово мишљење.

Говор г. Николе Пашића.

У четвртак одржао је наши вођа и председник министарског савета, г. Никола Пашић говор у Народној Скупштини, у ком је одговорно на све говоре предговорника и детаљно иложио стварање и постанак наше Краљевине као и схватање Народне Радикалне Страрке о нашем државном уређењу. Говор је трајао преко један сат. Побринули смо се да га добијемо цијелог према стенографском записнику, да га донесемо у цијелина нашим читатељима. Сада пак доносимо само главне мисли из тога говора.

„Наш Устав не ствара централизам како се то приказује са стране предговорника. Није централизам гдје сва браћа долазе у један парламент да се договоре, гдје има опћинских и среских самоуправа, гдје сваки грађанин и сваки крај може да рјешава сам своје послове. Централизам је чување јединствене државе у односу према спољном непријатељу. Што се тиче наше државе према иностранству то желимо да смо централизовани. Аустроугарска политика која је имала девизу „подијели па владај“ хтјела је да Хрват буде непријатељ Србину, а Србин Хрвату, а Хрват непријатељ Словенцу. Та је политика држала Аустрију вјекovima. Аустрија није радила на сједињену као што ми радимо. Када је добила берлински конгресом Босну она је једна дочекала, да наши јединствен народ дијели по трима вјерама.

Ми смо један те исти народ са једним језиком и једном крвљу и зато не треба сматрати да су све наше традиције, које нам је непријатељ оставио, добре. Само су оне добре које су словенске и које иду за сједињењем. Ми смо противном начину владања које је упропастило словенске државе, нарочито Пољску. Послије тога опширно наноси своје ремишнице на историјски развој нашега уједињења, па каже да је у сваком случају гдје је то само било потребно, Србија одбијала сваки покушај, да се одрекне своје браће. Ми смо увијек говорили, да тражимо ослобођење и уједињење Срба, Хрвата и Словенаца или да сви пропаднемо. Говори потанко о односима српске владе и југословенског одбора и каже: Ми смо поавали југословенски одбор, кога сам ја помогао да се створи и отворио смо му врата великим савезницима. Спомиње постанак крфске декларације. Вијећало се је са којом већином да се ријешу уставно питање. То су питање покретали Хрвати како да се ујединимо у федерацију или јединственој држави. Ми смо говорили може и федерација, а можемо јединствену државу, али је за федерацију потребно, да се прво подјелимо. Када смо почели повлачити границу онда смо нијели да нас је у томе послу смела Аустрија, која је помијешала Хрвате са Србима и Словенцима. На карти смо видјели да се не можемо да граничимо. Словенци су рекли: Лако је још вама Хрватима и Србима, ви се можете да подијелите, али како ћемо ми Словенци да се дијелимо са Хрватима, јер смо ми дошли до самога Загреба. Тринајстни је нато казао да као Хрват не може то примити, јер онда нема Хрвата. Па што ће да буде онда. Треба да буде јединствена држава да се Србин у Љубљани осјети Словенцем, а Словенац у Београду Србином. Ми смо један народ са три имена која су сва равноправна. Када је постављено питање, како да се ујединимо, Србин је казао, само да дођемо до јединства. Ако је ало Србину, нека је ало и Хрватима и обратио Хрвати су казали: Ми смо аутономни. Словенци се онда нису позивали на аутономију.“

Затим је г. Пашић говорио како треба да стекнемо ауторитет пред иностранством, о политици југословенског одбора, о женској конференцији, те на концу о владиној декларацији.

Наша ратна морнарица.

Настојањем Италије и талијанске дипломатије, Савезници су разграбили сву ратну морнарицу бивше Аустро-Угарске, иако је по праву морао нама припасти бар један дио те морнарице. И тако наша Краљевина остала је без једне ратне лађе. Тежак је посао, који замислимо силне трошкове да се изгради добра и јака ратна морнарица. Али код нас се већ почело изградњом ратне морнарице и образовањем морнаричког кадра.

На 600 километара наше обале од Сушака па до скоро Бојане имамо за обрану: 6 миноносца (Сокол, Гaleb, Орло, Јастреб, Кобац и Гавран), који су грађени г. 1917-18. у Њемачкој, а дуги су 58, широки 7 и дубоки 2 и по метра, са 500 тона садржине, снаге од 1800 ХП и брзине од 14 миља у сату. Посада наноси 71 момак. Надаље 12 торпиљарки, свака са 250 тона, дуљина 57, ширине 5 и по, а дубине 1 и по метар, а брзине од 28 миља на сат, са посадом од 30 момака свака. Осим овог имамо 13 помоћних бродова (тендера), 9 старих бродова, 6 ријечних монитора и ведета, те 2 реморкера. Цијела посада броји 1500 момака.

Од поморских обалних команда су три: у Краљевци, Сплиту и Кумбору (Боха). Три су контра-адмирала и то Драгутин Прица, Виктор Вихерхауер и Метод Кох. Војне школе су у Шибенику и Тивту.

Наши дописи.

Rab, 3. juna.

У петак стигао је овдје general Millić са супругом, остаје овдје само мало данa; али ками се повратити и остати овдје дуље вренена, јер му се Rab у велике свија. Nek nam је добро дошао и био му угодан boravak у нашој средини.

Rab, 5. juna.

Danas, је паробродом Trieste друштва «Costiera» bilo на prolasku из Zadra за Rijeku до četrdesetak talijanskih gimnasta što muških što ženskih. Kad се пароброд одалећо пар метара од obale, stali су pjevati izazivne pjesme i vikati «viva Arbe Italiana itd.» На ovaj bezobrazni izaziv prisutno građanstvo, dostojno је prosvjedovalo. Sada će stalno talijanske novine, u sve četiri strane, graknuti да смо ми izazvali, да смо ми napali i koješta još i tražiti će diplomatsku intervenciju itd. Pitamo mi što bi od нас bilo да се ми usudimo što slično učiniti у Zadru или Rijeci? У talijanskim се lukama skidaju zastave sa naših parobroda, talijanski banditi не dozvoljuju čak ni pristup našim parobrodima у njihovim lukama, па ti isti banditi dolaze čak у našoj kući да нас izazivlju: doista skrajna bezobraznost. Pozivljemo naše vlasti да poduzmu shodno kod talijanskih vlasti да се što slično у budućе не ponovi, јер moglo би doći до gustoga. Ziva nam је sveger uspomena на njihovu opacaciju ovjге; teška нас беле prognostva што trpe našа braća у од njih заробљеним našим krajevima.

Prihodi Uprave Monopola. Prihodi Uprave Državnih Monopola od duvana, žižica, cigar-papira, soli, petroleuma, poštanskih maraka i drugih taksa iznose u martu ove godine 1.090.421.659 dinara. Prihodi Uprave, kao što се vidi iz bilansa, koje ona izduje svakog mjeseca, rapidly skaku. Tako su prihodi Uprave Monopola u mesecu martu за čitavih 120 miliona dinara veći od prihoda из februara mjeseca. Od 15 prošlog mjeseca taksa на duvan, žižice i papir povećane су за nekih 15 od sto, što će učiniti да prihodi uprave u idućim mjesecima budu mnogo veći, а naročito с obzirom на povećanje sudskih i ostalih taksa.

Домаће вијести.

Godišnjica Kraljeva vjenčanja. Jučer, 8 juna, navršila se godina dana od onoga sretnoga dana, kad je naš Kralj doveo na Svoj presto Sebi drugu, a našem narodu milu i obljublenu Kraljicu. Od toga sretnog i velikog dana prošlo je godina dana. U ovo kratko vrijeme Nj. V. Kraljica Marija sve je očarala svojom blagošću i dobrotom, svugdje je istupila kao dobra majka svoga naroda, koga je zavolila svojom svojom ljubavi i koji je Nj. Veličanstvo zavolilo kao svoju rođenu majku. Da žive Njihova Veličanstva Kralj Aleksandar i Kraljica Marija!

Dani Crvenog Krsta. Jučer se počelo otкупljivanje znakova Crvenog Krsta po svim školama u gradu i cijelom srezu, gdje su nastavnici zgodnim predavanjem uputili mladež u značenje ove humanitarne ustanove. Danas i sutra nastavit će se kupljanjem milodara. Neka se gragijanstvo rado odzove, jer i najmanji prilog je dobro došao. U nedjelju će biti po svim kavanama i restauracijama povišene cijene za 50 para u korist Crvenog Krsta, a članice Ženske Zadruge i školska mladež sakupljat će priloge po cijelom gradu, prodavanjem cvijeta i znakova. Sigurni smo, da će se Šibenik i ovom zgodom pokazati.

Imenovanje splitskog biskupa. U srijedu je Vakitan imenovao za splitskog biskupa Monsig. Kvirina Bonifačića iz Baške sa otoka Krka. Radi svojih slavenskih osjećaja bio je za vrijeme talijanske okupacije proganjan.

Promjena automobilske saobraćaja. Na pruzi Knin-Gračac, od 1. juna ov. g. saobraćaća autobus od Knina nedjeljom, utorkom i četvrtkom iz Gračaca ponedjeljkom, srijedom i petkom. S tim u vezi saobraćaća autobus Knin-Sinj iz Knina ponedjeljkom, srijedom i petkom, iz Sinja utorkom, četvrtkom i subotom. Satovi dolaska i odlaska voznoga reda ostali su nepromijenjeni.

Vjenčanje. Sutra se vjenčaje u Obrovcu kapetan Stojan Živalović sa gđjom Olgom Urakalo, sestrom naših prijatelja Serge, Mišana i Bogdana. Čestitamo!

Divlji svijet. Još kod nas ima divljega svijeta, koji ne zna da cijeni blagodat šume. Ne samo što naš svijet neće da pošumljuje ovaj ovaj naš goli krš, već i ono malo šume što je ima guli i tamani. Tako je jučer Marija Micić kod kupališta Jadrije pogolila preko 40 lijeplih, mladih borika. Vlasti bi trebale da istupe u sličnim slučajevima malo energičnije, da se svijet zastraši, kad neće da shvati korist pošumljivanja gologa krša.

Maturalne pristojbe. Za privatiste i eksterniste na gimnazijama, realnim gimnazijama i žen. real. gimnazijama odredjene su pristojbe za maturalni ispit ovako: Za pismeni ispit po predmetu 40 dinara, za usmeni ispit po predmetu 25 dinara, za izaslanika pokr. uprave 60 dinara, za predsjednika i potpredsjednika ispitnog povjerenstva 40 dinara, za svakog člana povjerenstva 20 dinara za sjedenje, za ravnatelja u ime vođenja ispita 20 dinara. Ako je ispit u mjesecu januara, ima kandidati još 80 dinara platiti i to za profesore, koji su zaposleni s nadzorničkom službom kod ispita. Pristojba od 60 dinara za vladinog izaslanika povratit će se kandidatu, ako ispitu nije prisustvovao izaslanik.

Redukcija u min. finansija. U min. finansija u veliko je počela da se sprovođi redukcija osoba. Tako je već posljednjim ukazom otpušteno devet a penzionisano šest činovnika min. finansija, koji nisu imali potrebne kvalifikacije.

Čitulja. Jučer je zadesila teška žalost tipografa »Nove Stamparije« i metera našeg lista g. Ivana Dechera. Nakon duge i teške bolesti preminula je njegova supruga g. ja Jakića, u 29. godini života, ostavljajući petero nečake djece. Pokojnici pokoj vječni, a uciviljenoj rodbini naše saučeste.

Gostovanje Zagrebačkog Pozorišta. Početkom budućeg mjeseca dolaze u naš grad članovi Zagrebačkog Narodnog Pozorišta. Među njima biće ugodnih poznanika od prošloga ljeta: G. gja Irma Polak, g. ca Sestrić, gg. Šepec i Tkalac, a biće i novih gostiju, među njima i ljubimac Zagrebačke publike komičar g. Grund. Kao lanijske i ove će godine igrati u Areni Hotel «Kosova».

Zakon o poljoprivredi. U ministarstvu poljoprivrede i voda, završen je ovih dana rad na izradi projekata novih zakona o poljoprivredi i zemljoradnji. Pre konačne redakcije novi projekat zakona biće upućen svim zemljoradničkim i poljoprivrednim zadrugama radi eventualnosti zamjeraka i dopuna. Elaborati, koje budu poslali sve zadruge, biće pretrseni od jedne šire komisije i tek tada, predlog će se predati Narodnoj Skupštini na ozakonjenje.

Isplata državnih bonova. Privredno Financijski Komitet Ministara rešenjem svojim DR. Br. 10300 od 14. maja o. g. ovlastio je Gospodina Ministra Financija, da se počev od 1. maja do 1. novembra 1923 god.

1. Isplaćuju dinarski bonovi u koliko nisu isplaćeni u vremenu od 1. novembra 1922. god. do 1. maja 1923. god. shodno rešenju DR. Br. 24360 od 21. X. pr. god. Za ove bonove ne priznaje se nikakav interes od proteklog roka plaćanja do dana isplate. Ovi se bonovi ne mogu prolongirati.

2. da se isplaćuju bonovi krunske vrednosti u koliko nisu isplaćeni u vremenu od 1. novembra pr. god. do 1. maja ove godine shodno rešenju DR. Br. 24360 od 21. X. pr. god. Za ove bonove ne priznaje se nikakav interes od proteklog roka plaćanja do dana isplate. Ni ovi se bonovi ne mogu prolongirati.

3. da se za bonove krunske vrednosti prodane do 16. oktobra 1919. god. isplati pored glavnice i 6 mesečnih dekurzivni 6 posto interes pošto su bili predućno prolongirani.

4. da se krunske bonove istavljene u 1920, 1921, i 1922 pri naplati ne prizna dekurzivni interes od proteklog roka plaćanja do dana naplate.

5. da se počev od 1. maja 1923. god. premija od 5. dinara na svakih 100 Kruna za bonove kupljene u vremenu od 15. V. do 15. VI. 1919. god. ne isplaćuju.

Da isplatu bonova vrši: za područje Dalmacije glavna Blagajna Delegacije Ministarstva Financija u Splitu. — Delegat Ministra Financija.

Гостовање Нар. Позоришта из Сплита.

У сриједу била је трећа и последња вечер гостовања Нар. Позоришта из Далмације у Сплиту. Врхунце је било љепше него при два дана и зато је пространа арена Хотел „Косова“ била дупком пуна.

Као последња престава данана је драма „Младост“. Ањуша, (гђа Ида Прегарц) сироче и несакоњито дијете, живи код ујака жулника (г. Милоановић). У жулничкој је кући и капелан (г. Боначић), који подсећа Ањушу на грјех њене мајке и настоји је склонити да пође у манастир, да тако окаже мајчине грјехе. Баш кад је он спремио сие за њен одлазак, к њима долази у госте млади студиозац (г. Кокотонић), друг њене младости. Ичим се састадоше, заволише се и заљубише. Амадус, кретен, који је живио у жулничкој кући (г. Маршиковић), то је прилико. Он је пребрао на свани копак студиозуса. Видио је сие и како се они љубе и како се ноћу потајно састају. Љубоморан он најприје све каже капелану, а онда одлучи да убије студиозуса. Дошло је крјеме да студиозус одлази. Ањуша плаче, осјећа сию тежину свога грјеха, боји се и стрепи. Капелан све исприча жулнику, који најприје зове Ањушу, а она му се бади под ноге и моли да је агачи, јер да није достојна да ишине живи. Како је студиозус жулник предочио све што је учинио, он изјављује, да ће остати у њихову дому и ожени се с Ањушом. Али жулник му то не да. Он хоће

Brzojavne i telefonske vijesti.

Narodna Skupština.

BEOGRAD, 8. Jučer je, poslije nekoliko govornika, koji su kritikovali vladinu deklaraciju i Pašićev govor, ministar spoljnih djela Dr. Nintić održao ekspozee o našoj spoljnoj politici. Veli, da međunarodni položaj u Evropi još nije prističen, a odnosi među narodima, da nijesu nigdje srećeni. Radi toga vladina deklaracija u tom pogledu nije mogla biti jasnija. Posljedice strašnoga svjetskoga rata još se osjećaju, a rane krvavoga klanja neće se brzo zacijeliti. Međunarodni je položaj nejasan. Ni pobjednici ni poraženi nescręjeni su. Mala Antanta stekla je u Evropi veliki ugled, pa je njen ugled svakog dana to veći. Fakat da je naša Kraljevina pozvana na Lozansku konferenciju svjedoci, koliko je porastao naš ugled među narodima. Zatim je govorio o odnosima s Italijom, Grčkom, Albanijom, Turskom, Madžarskom, Austrijom, Bugarskom, te našim velikim Saveznicima. Uopšte naš spoljni položaj je dobar.

Na poslije podevoji sjednici razni govornici osvrnuli su se na ekspozee dra Nintića. Za govora Džerman Zia, džemijatskog poslanika, došlo je do silne buke. Sjednica je trajala sve do pola sata iza ponoći. Tim je završena diskusija o vladinoj deklaraciji.

Radićev delegat u Beogradu.

BEOGRAD, 8. I ako Dr. Horvat demantuje vijesti, da je u Beograd došao radi političkih poslova, ipak je jučer puna dva sata ostao u predsjedništvu parlamenta u razgovoru sa gg. Janjićem i Ljubom Jovanovićem. Ovom se razgovoru daje naročita važnost.

Vlada i Radić.

BEOGRAD, 9. Vlada opominje preko odjela za štampu Stjepana Radića, da ono njegovo pisanje u londonskom listu »Nir Ist«, u kojem se Radić izražava protiv naše države, može imati loših posljedica.

Balkanski blok.

ATENA, 8. Prije svojega polaska u Bukarest ministar spoljnih poslova Aleksandris dao je dopisniku »Patrisa« izjave, u kojima je megiu ostalom rekao: S obzirom na političke i ekonomske veze ja mislim, da će biti moguće, da se formira jedan balkanski blok, čiji bi cilj bio nastavljajnje ekonomskog podizanja i rješenje političkih sporova između ovih četiriju država. A to se ne može postići, ako između njih ne postoji uži sporazum. Ovaj balkanski blok zaoključit će ugovore sa malom antantom i zapadnim silama. Pošto posjetim Bukarest i Beograd upitit ću se u Rim, da bih uvjerio g. Mussolinija o manifestaciji raspoloženja svih država, koje će sačinjavati taj blok, i da bih mu iznio važnu ulogu, koju Italija može igrati u Istočnoj Evropi, koliko je kao velika sila direktno zainteresovana u pitanju bliskog Istoka.

Преговори с Италијом.

BEOGRAD, 9. Radi preteranih talijanских захтева u питању лука Делте и Бароша, дошло је прама извештају из Рима скоро до пуног ризика предговора између наше државе и Италије. У министарству унутрашњих дела сазнана је конференција, на којој се расправљало о свим евентуалностима, које би могле да наступе. Постоји уверење, да ће Италија ипак увидјети, да је негодно и даље заузимати овакав став и да ће учинити изјевне уступке. Наша је делегација у Риму у врло неугодном положају, јер јој талијанска штампа предбацује, да је непостуљива и да цијеплаци у свим питањима.

да он пође на свеучилиште да сврши науке, а онда „као си поштен човек, поврати се и узми Ањушу“. Жулник је пошао да спреми кола за студиозусов одлазак. Он и Ањуша остали су сами. Уто се с њом, покрај прозора појани Амадус упереном пулпком на студиозуса. У часу кад је он одлепе и испалио, Ањуша је скочила пред студиозуса и закривши њега смртно рамена пада на земљу. И тако закривају смрћу ова драма, којој је почетак био веселе и живот.

Говорити о појединим улогама одвећло би нас далеко и било би сувишно. Сви су се трудили да одиграју своје улоге што боље могу и у томе су успјели. Игра је била веома добра и послје сваког чина публика је дуго и бурно аплаудирала.

Родитељи, учитељи, пријатељи Омладине.

Сад се савшавају школе. Многи ђаци не могу на више школе, а немају гдје и на чему да живе како треба, па ће морати свега вијека чемерно живјети, ако се не спреме у младости за живот у будућности.

Недајте да омладина заостаје, да пропада ради нашег немара, већ упућујте свагда све ваљане и способне, сигурне Србе ђациће од 12 до 13 год. да одмах сад, док су још у школи, шта вреди човјеку који изаучи у младости који часта, корисан занат и посао.

Одабирајте и препоручујте Привреднику сад и сваке године све способне, сигурне Србе ђациће од 12 до 13 година. Привредник смјешта већ 25 година добру дјецу, абринуо је до сад 13 хиљада и више и прима увијек све што ваља. Све старање и заузимање Привредника бесплатно је, то јест и најсиромашнија дјеца могу до тога, ако су аиста ваљана, способна, сигурна. Затражите под најкраћом адресом: „Привредник“ — Београд даља на упутства, па ћете одмах добити све што треба

BERSON

Berson jest i ostaje najbolja vrsta. Čuva cipele, jeftiniji je i trajniji od kože. Zahtijevajte od Vašeg postolara, da Vam pričvrsti Berson gumene pete i gumene potplate.

Prva jugoslavenska tvornica žaluzija, roleta, drvenih i čeličnih kapaka

G. SKRBIĆ nasljednici **BRAČA VIDAKOVIĆ**

Telefoni:
4-92, 23-19.

Telefoni:
Ilica 40. ZAGREB Ilica 40. 4-92, 23-19.

Izradjuje sve vrste roleta kao: čelične, drvene, platnene, pletene, rešetke, sunčane plakte i sve dijelove za iste.

Zahtijevajte cijenike i proračune.

Osnovana 1889.

:-: Tražimo zastupnike. :-:

НОВА ШТАМПАРИЈА

ШИБЕНИК

Штампареја је снабдевена свим модерним ћириличним и латинским одсавима, те врснам стројевама на електрични погон. — Прва на викаду све званичне и трговачке тискарнице, те остале радње спадајуће у графичку струку. — Складиште тискарница на српске православне цркве у парок звања. — Израда брза и точна.

NOVA ŠTAMPARIJA

ŠIBENIK

Štamparija je snabdjevena svim modernim ćirilskim i latinskim pismenima, te vrsnim strojevima na električni pogon. — Prva na izradu sve zvanične i trgovačke tiskarnice, te sve ostale radnje spadajuće u grafičku struku. — Sadržite tiskarnica za srpske pravoslavne crkve i parohijska zvanja. — Izrada brza i točna.

BANCA DALMATA DI SCONTO D. D.

— PODRUŽNICA ŠIBENIK —

Prima uloške na knjižice i na tekući račun. - Eskomptira mjenice. - Obavlja sve burzovne naloge te isplate na sva tuzemna mjesta. - Izdaje čekove i kreditna pisma. - Financira trgovačka, obrtna i industrijalna poduzeća. - Obavlja sve štedioničke i bankovne poslove najkulantnije.

Brzjavni naslov: DALMASCONTO.

21

СРПСКА БАНКА Д. Д. У ЗАГРЕБУ

Основана године 1895.

ФИЛИЈАЛА У ШИБЕНИКУ (Обала).

Бројави: СРБАНКА.

Деоничка главница К 162,000.000. Резерве преко К 55,000.000. Улошци преко К 500,000.000.

ФИЛИЈАЛЕ: ДУБРОВНИК, КНИН, НОВИ САД, (Централни Кредитни Завод, као филијала Српске Банке), СОМБОР, СПЛИТ, СУБОТИЦА, МИТРОВИЦА.

АГЕНТУРА дубровачке филијале у ГРУЖУ.

АФИЛИЈАЦИЈЕ: БЕОГРАД Подунавско трговачко и акцијонерско друштво, БОС. ШАМАЦ: СРПСКА БАНКА.

РОБИ ОДНО: свих врста брашна, колонијала, француских боја прве врсте итд. Складиште у властитој кући. Цјеници на захтјев бадава.

Најповољније укамањује улоге на уложне књижице и на текући рачун, те обавља све банковне и берзанске послове најкулантније. — Са свима је већим мјестима Европе у директној пословној вези, а тако исто и са Сјеверном и Јужном Америком.

12

PRVA MARIBORSKA TVORNICA SAPUNA

MARIBOR (Slovenija)

Proizvadžja razne vrste prvorazrednog sapuna i kristalne sode.

Tražite samo sapun
sa oznakom

zlatorog, jer je naj-
bolji i najkorisniji.

Glavno zastupstvo i skladište za sjevernu Dalmaciju
JOSIP JADRONJA - ŠIBENIK.

ПРВА И НАЈМОДЕРНИЈА ДАЛМАТ. СЛАСТИЧАРНИЦА НА ЕЛЕКТР. ПЕЋ

Телефон:
Број 31.

СТЕВО МАНДИЋ

Бројави:
Стево Мандић.

ШИБЕНИК - главна улица

Обскрбљена најразвијенијим бомбонима и слаткишима за сваку сезону, те најфинијим ликерима и дезертним пићима.

ДНЕВНО СВЈЕЖЕ ПОСЛАСТИЦЕ.

Препоручује се нарочито за израђивање најфинијих торта, кроканата и т. д. са исписима и орнаментиком за забаве, венчања и остале пригоде.

2